

KIBER MAKONDA DIN BILAN BOG‘LIQ MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Jo‘rayev Akram Namozovich

Termiz davlat universiteti o‘qituvchisi

Xursanova O‘g‘iloy Eson qizi

Termiz davlat universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada kiber makonda din bilan bog‘liq muammolar, ularning kelib chiqish sabablari va yechimlari tahlil qilinadi. Xususan, internet tarmog‘ida diniy axborotlarning keng tarqalishi, diniy ekstremizm va radikal g‘oyalarning yoyilishi, noto‘g‘ri talqinlar hamda yoshlar ongiga ta‘siri masalalari ilmiy nuqtai nazardan o‘rganiladi. Shuningdek, mazkur muammolarning oldini olish va bartaraf etish yo‘llari ham yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: “Kiber makon”, “Din”, “Internet”, “Diniy ekstremizm”, “Radikalizm”, “Yoshlar”, “Axborot xavfsizligi”, “Diniy savodxonlik”, “globallashuv”.

ABSTRACT

This article analyzes the problems associated with religion in cyberspace, their causes and solutions. In particular, the widespread dissemination of religious information on the Internet, the spread of religious extremism and radical ideas, misinterpretations and their impact on the minds of young people are studied from a scientific perspective. Also, ways to prevent and eliminate these problems are highlighted.

Keywords: “Cyberspace”, “Religion”, “Internet”, “Religious extremism”, “Radicalism”, “Youth”, “Information security”, “Religious literacy”, “globalization”.

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jadal rivojlanib, inson hayotining barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, internet tarmog‘i dunyo miqyosida eng tezkor va qulay axborot manbaiga aylandi. Kiber makon insonlarning fikrlashi, dunyoqarashi va ma‘naviy hayotiga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Din jamiyat ma‘naviy hayotining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, insonni ezgulikka, halollikka va poklikka chorlaydi. Shu sababli internet tarmog‘ida diniy mavzudagi ma‘lumotlarning keng tarqalishi tabiiy jarayon hisoblanadi. Biroq kiber makonda foydali diniy bilimlar bilan bir qatorda, noto‘g‘ri talqinlar,

ekstremistik g'oyalar va radikal qarashlar ham yoyilmoqda. Ayniqsa, yoshlarning internetdan faol foydalanishi ularni turli mafkuraviy tahdidlarga duchor etishi mumkin. Shu bois kiber makonda din bilan bog'liq muammolarni chuqur o'rganish va ularning yechimlarini ishlab chiqish dolzarb vazifadir. Ayniqsa, yoshlarning internetdan faol foydalanishi ularni turli mafkuraviy tahdidlarga duchor etishi mumkin. Shu bois kiber makonda din bilan bog'liq muammolarni chuqur o'rganish va ularning yechimlarini ishlab chiqish dolzarb vazifadir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD.

Mazkur mavzuni yoritishda dinshunoslik, sotsiologiya, axborot xavfsizligi va globallashuv masalalariga oid ilmiy manbalardan foydalanildi. Xususan, Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf¹ ning diniy aqida va ma'naviyatga oid asarlari, N. Jo'rayev² ning globallashuv bo'yicha ilmiy ishlari, A. Hasanov³ ning dinshunoslikka oid tadqiqotlari metodologik asos bo'lib xizmat qildi. Tadqiqot davomida qiyosiy-tahliliy, tizimli va mantiqiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, kiber makondagi diniy jarayonlar real hayotdagi holatlar bilan taqqoslab o'rganildi.

MUHOKAMA.

Bugungi kunda internet orqali diniy mavzudagi ma'lumotlar juda tez tarqalmoqda. Turli saytlar, ijtimoiy tarmoqlar va video platformalar orqali diniy bilimlar ommaga yetkazilmoqda. Bu holatning ijobiy tomoni shundaki, insonlar o'zlariga kerakli diniy ma'lumotlarni tez va qulay tarzda olishi mumkin. Biroq salbiy tomoni ham mavjud. Har qanday shaxs internetda o'z fikrini erkin tarqata olgani sababli, diniy savodga ega bo'lmagan kishilar ham noto'g'ri ma'lumotlarni tarqatishi mumkin. Natijada odamlar orasida chalkash tushunchalar paydo bo'ladi.

Kiber makonda eng xavfli muammolardan biri bu diniy ekstremizm va radikalizmning tarqalishidir. Ayrim guruhlar internet orqali o'z g'oyalarini targ'ib qiladi, yoshlarni aldab o'z safiga jalb etishga urinadi. Ular dinni noto'g'ri talqin qilib, zo'ravonlikni oqlashga harakat qiladilar. Bunday holatlar jamiyat xavfsizligiga tahdid soladi. Shu sababli davlatlar tomonidan internetdagi zararli kontentlarga qarshi kurashish muhim vazifa hisoblanadi.

Yoshlar internetdan eng ko'p foydalanuvchi qatlam hisoblanadi. Ularning ko'pchiligi ma'lumotlarni tez qabul qiladi, biroq hammasini ham tahlil qila olmaydi. Natijada ayrim yoshlar yolg'on yoki zararli diniy ma'lumotlarga ishonib qolishi mumkin. Bu esa ularning dunyoqarashi, ruhiyati va kelajagiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois yoshlarni to'g'ri diniy bilimlar bilan ta'minlash zarur.

¹ .Sh. M. Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf . Islom aqidasi . -Toshkent : Hilol-Nashr , 2018.

² .N.Jo'rayev . Globallashuv va ma'naviyat . – Toshkent : Ma'naviyat, 2017.

³ A. Hasanov . Dinshunoslik asoslari .-Toshkent :O'zbekiston , 2019

Ko'plab foydalanuvchilar internetdagi manbalarning qanchalik ishonchli ekanini ajrata olmaydi. Ayrim sahifalar ataylab noto'g'ri ma'lumot tarqatadi. Bu esa kiber makonda axborot xavfsizligi muammosini kuchaytiradi.

Muammolarning yechimlari quyidagilardan iborat:

1. Diniy savodxonlikni oshirish

Aholiga, ayniqsa yoshlarga to'g'ri diniy bilim berish lozim. Bu orqali ular zararli g'oyalardan himoyalanaadi.

2. Rasmiy va ishonchli manbalarni rivojlantirish

Davlat va diniy tashkilotlarning rasmiy saytlarini rivojlantirish, sifatli diniy kontent yaratish muhimdir.

3. Internet nazoratini kuchaytirish

Ekstremistik va radikal kontentlarni aniqlash hamda bloklash mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

4. Oila va ta'lim muassasalari roli

Yoshlarni ma'naviy jihatdan tarbiyalashda oila, maktab va oliy ta'lim muassasalari muhim rol o'ynaydi.

5. Media savodxonlikni oshirish

Foydalanuvchilarga internetdagi axborotni tahlil qilish, ishonchli manbani ajratish ko'nikmalarini o'rgatish lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kiber makonda din bilan bog'liq muammolar zamonaviy jamiyat uchun dolzarb masalalardan biridir. Internet orqali diniy bilimlarning keng tarqalishi bilan bir qatorda, noto'g'ri talqinlar, ekstremistik g'oyalar va radikal qarashlar ham yoyilmoqda. Ayniqsa, yoshlar orasida diniy savodxonlikning yetarli emasligi ularning zararli oqimlarga tushib qolishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois bu muammolarni hal etishda kompleks yondashuv zarur. Diniy savodxonlikni oshirish, ishonchli manbalarni rivojlantirish, yoshlarni to'g'ri tarbiyalash va internet xavfsizligini kuchaytirish orqali kiber makondagi salbiy holatlarning oldini olish mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligi va ma'naviy sog'lom muhitni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Islom aqidasi. – Toshkent: Hilol-Nashr, 2018.
2. Jo'rayev N. Globallashtirish va ma'naviyat. – Toshkent: Ma'naviyat, 2017.
3. Hasanov A. Dinshunoslik asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
4. O'zbekiston Respublikasi. Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risidagi Qonun. – Toshkent, 2021.